

DIGITALIZACIJA U PRAVU TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

Gongeta, Sanja

Source / Izvornik: **10. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA RAZVOJ JAVNE UPRAVE, 2020, 66 - 73**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:150:405712>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**



Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Applied Sciences
"Lavoslav Ružička" Vukovar](#)

DIGITALIZACIJA U PRAVU TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

DIGITALISATION IN COMPANY LAW

dr. sc. Sanja Gongeta, prof. v. š.

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru

e-mail: sanja.gongeta@vevu.hr

Sažetak

Suvremene i konkurentne gospodarske sustave nemoguće je zamisliti bez interneta i digitalnih tehnologija, a digitalizacija je već uvelike utjecala na način života i rada pojedinaca i gospodarskih subjekata. Digitalno gospodarstvo te promjene u poslovanju gospodarskih subjekata uzrokovane digitalizacijom, omogućuju širenje tržišta, inovacije, gospodarski rast i dodatna zapošljavanja što neposredno utječe na konkurentnost pojedinog gospodarstva. Jedan od preduvjeta za ostvarenje navedenoga je adekvatan pravni okvir koji prati suvremene trendove tržišta. U radu se analiziraju recentne reforme i modernizacija prava trgovačkih društava na području Europske unije. Također, ističe se značaj uporabe digitalnih alata i procedura u pojednostavljivanju i ubrzanju osnivanja gospodarskih subjekata slijedom čega se dodatno povećava učinkovitosti, transparentnost i pravna sigurnost u poslovnom okruženju.

Ključne riječi: *digitalizacija, pravo društava, digitalno gospodarstvo, osnivanje trgovačkog društva, sudski registar.*

Abstract

Modern and competitive economic systems are impossible to imagine without the internet and digital technologies, and digitalisation has already had a major impact on the work of individuals and companies. The digital economy, as well as changes in the business of companies caused by digitalisation, enable market expansion, innovation, economic growth and additional employment, which directly affects the competitiveness of the individual economy. One of the prerequisites for achieving this is an adequate and modern legal framework. The paper analyses recent reforms and modernisation of company law in the European Union. It also emphasizes the importance of using digital tools and procedures in simplifying and accelerating the establishment of companies, which further increases efficiency, transparency and legal certainty in the business environment.

Keywords: *digitalisation, company law, digital economy, registration of company, court register.*

1. UVODNO

Desetljećima se globalizacija promatrala kroz razmjenu dobara i usluga između različitih zemalja. U posljednje vrijeme, globalizacija sve više uključuje i razvija se u smjeru digitalne razmjene podataka na međunarodnom tržištu. Digitalna infrastruktura i platforme su izvor promjena na međunarodnom tržištu i zajedno stvaraju nova virtualna tržišta te mijenjaju

prekograničnu trgovinu i poslovanje smanjenjem troškova, skraćivanjem transakcija i ubrzavanjem interakcije. (Manyika i suradnici, 2016) Digitalizacija dakle, uvelike utječe na trgovačka društva već od procesa njihova osnivanja, djelovanja na gospodarskom tržištu pa sve do završetka njegova postojanja. Osim što izravno djeluje na internacionalizaciji trgovačkih društava, digitalizacija utječe i na strateške, strukturne i kulturološke promjene društva općenito. Za trgovačka društva koja žele djelovati na međunarodnom tržištu, digitalizacija predstavlja neizmjerne mogućnosti uspjeha u odnosu na ostale konkurente s kojima se susreću u svom poslovanju. Moderna tržišna kretanja zahtijevaju brzu reakciju zakonodavca i adekvatan zakonodavan okvir, koji će pratiti suvremene trendove poslovanja. Europska komisija i Europski parlament pravovremeno su reagirali i stvorili zakonodavan okvir koji znatno olakšava poslovanje u digitalnom svijetu i pruža sigurnost sudionicima na gospodarskom tržištu. Digitalne inovacije predstavljaju nezamislive mogućnosti i izazove za pravo dvadeset i prvog stoljeća. (Rodríguez de las Heras Ballell, 2019:2; Tajti, 2019) Cilj ovog rada je ukazati na ključna pravila koji poduzetnicima osiguravaju lakše djelovanje na europskom jedinstvenom tržištu i jamče pravnu sigurnost u odnosu na poslovne subjekte s kojima surađuju u svom poslovanju. Poseban naglasak stavljen je na posljednje izmjene i dopune hrvatskog Zakona o trgovačkim društvima kao zakonodavnog okvira prava trgovačkih društava s ciljem uvođenja elektroničke procedure registracije poslovnog nastana.

2. UTJECAJ DIGITALIZACIJE NA EUROPSKI ZAKONODAVNI OKVIR PRAVA TRGOVAČKIH DRUŠTAVA

Europsko gospodarstvo kao dio svjetskog gospodarstva doživjelo je ubrzani proces digitalizacije. Temelj inovativnih i suvremenih gospodarstava sve više čine informacijske i komunikacijske tehnologije na tragu čega je razvijeno europsko jedinstveno digitalno tržište. (Štefanić i suradnici, 2019; Qin i suradnici: 2016)

Razvijanjem jedinstvenog digitalnog tržišta stvoreni su uvjeti za ostvarivanje temeljnih europskih sloboda¹ kao i mogućnosti iskorištavanja punog potencijala Europske unije kao jedne od lidera u svjetskom digitalnom gospodarstvu. Također, fizičkim i pravnim osobama omogućen je nesmetani pristup aktivnostima na internetu s ciljem osiguranja poštenog tržišnog natjecanja. (Strategija jedinstvenog digitalnog tržišta za Europu, 2015:3) Regulatorna rascjepkanost kao i prepreke u zakonodavstvima država članica otežavale su gospodarskim subjektima širenje na inozemnom tržištu kao i prekogranično poslovanje unutar jedinstvenog europskog tržišta. Digitalizacija je u tom smjeru omogućila brzo osnivanje trgovačkog društva, odnosno znatno olakšala ostvarivanje slobode poslovnog nastana. Inovativna i suvremena regulatorna rješenja kojima se pojednostavila procedura osnivanja trgovačkog društva pojačala su regulatorno natjecanje među državama članicama, ali i izvan granica Europske unije. Prije detaljnije analize ujednačavanja zakonodavnog okvira prava trgovačkih društava pod utjecajem digitalnih tehnologija, važno je definirati sam pojam regulatornog natjecanja. Brojni su autori suglasni kako se pod regulatornim natjecanjem može smatrati namjerno stvaranje pravnih

¹ Temeljne europske slobode su sloboda kretanja roba, osoba, usluga i kapitala.

različitosti u uređenju istoga područja sa željom zakonodavca za iskorištavanjem prednosti, i slijedom toga, ostvarivanjem konkretne koristi. (Gongeta, 2014:822; Sachdeva, 2010:137,138)

Digitalizacija zakonodavnog okvira europskog prava društava započela je još 2002. godine takozvanim „Zimskim izvješćem“ kao i Akcijskim planom 2003. (Bartollaceli, 2018) Međutim, ključni korak naprijed učinjen je zakonodavnim paketom koji obuhvaća upotrebu digitalnih alata i postupaka u pravu društava, a svoje zadnje ažuriranje je doživio u lipnju 2019. godine donošenjem Direktive (EU) 2019/1151 Europskog Parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 u pogledu upotrebe digitalnih alata i postupaka u pravu društava.

Prekogranično poslovanje prethodno je već pojednostavljeno u lipnju 2017. godine kada je omogućeno povezivanje središnjih i trgovačkih registara kao i sudskih registara država članica čime su znatno smanjeni troškovi, ali i vremenski skraćeni administrativni zahtjevi među državama članicama. Novom Direktivom dodatno se ujednačavaju na primjer usluge e-uprave među državama članicama, kao i osnivanje trgovačkog društva ili izmjene dokumenata i informacija u sudskom registru koje je u pojedinim državama moguće samo osobno, u pojedinima osobno ili putem interneta, a pojedine zahtijevaju isključivo putem interneta. (Direktiva EU 2019/1151)

Omogućavanje osnivanja trgovačkog društva, upis podružnice u sudski registar kao i podnošenje potrebnih dokumenata i unošenje naknadnih promjena do kojih dolazi tijekom poslovanja društva na tržištu u potpunosti putem interneta, dodatno potiče upotrebu digitalnih alata u komunikaciji s nadležnim tijelima država članica. (Direktiva EU 2019/1151)

Navedenom Direktivom povećava se transparentnost poslovanja trgovačkog društva, odnosno povećava se pravna zaštita interesa radnika, vjerovnika kao i manjinskih dioničara. To podrazumijeva i jednostavniji pristup informacijama o trgovačkom društvu ne samo dionicima, ulagačima i poslovnim partnerima, nego i nadležnim tijelima. Veća transparentnost ujedno promiče povjerenje u poslovne transakcije, neovisno o tome vrše li se one u prekograničnom poslovanju na unutarnjem tržištu ili unutar same države članice. Besplatne ili cjenovno razmjernje značaju elektronički² dostupne informacije o primjerice statusu trgovačkog društva, njegovim podružnicama kao i osobama ovlaštenima na zastupanje dodatno potiču razvoj prekograničnog poslovanja čime se posredno utječe i na rast gospodarstva.

Direktiva EU 2019/1151 prilagodila je pravo trgovačkih društava Europske unije digitalnom dobu pravilima kojima se omogućuje društvima:

1. „u potpunosti, putem interneta registrirati društvo s ograničenom odgovornošću, osnivati nove podružnice i podnositi dokumente za društva i njihove podružnice u poslovni registar;

² Direktiva EU 2019/1151 pojam „elektronički“ definira putem elektroničke opreme koja se koristi za obradu, uključujući digitalnu kompresiju i pohranu podataka te preko koje se informacije prvotno šalju i primaju na određištju, pri čemu su te informacije u cijelosti poslone, prenesene i primljene na način koji određuju države članice.

2. nacionalni predlošci obrazaca i informacije o nacionalnim zahtjevima stavljaju se na raspolaganje putem interneta i na jeziku koji razumije najveći broj prekograničnih korisnika;
3. pravila o naknadama za formalnosti putem interneta transparentna su i primjenjuju se na nediskriminirajući način;
4. naknade koje se zaračunavaju za registraciju društava putem interneta ne premašuju ukupne troškove koje je imala dotična država članica;
5. načelo „samo jednom” prema kojem bi društvo iste informacije javnim tijelima trebalo podnositi samo jedanput;
6. dokumenti koje su društva podnijela pohranjuju se u nacionalnim registrima i razmjenjuju među njima u strojno čitljivom formatu koji se može pretraživati;
7. više informacija o društvima besplatno se stavlja na raspolaganje svim zainteresiranim stranama putem poslovnih registara.“³

3. DIGITALIZACIJA PRAVA TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kako je prethodno već naglašeno, tržišne i javne usluge doživjele su prijelaz s fiksnih na mobilne platforme i njihova sveprisutnost je jasno vidljiva. Te su promjene ukazale na potrebu stvaranja europskog regulatornog okvira za uređenje razvoja računalstva u oblaku i povezivosti mobilnih podataka. (Omlor, 2018; Ballel, 2019)

Navedeni regulatorni okvir neovisan je o državnim granicama unutar Europske unije te stavlja poseban naglasak na zaštitu privatnosti i osobnih podataka te osiguranje kibersigurnosti. Prvi koraci ka digitalizaciji prava trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj kao članici Europske unije učinjeni su omogućavanjem elektroničkog osnivanja trgovačkog društva putem servisa Vlade Republike Hrvatske za ubranu komunikaciju građana i poslovnih subjekata s državnom upravom – HITRO.HR. Na navedenom su servisu dostupne sve informacije kao i mogućnost obavljanja većine potrebnih radnji za osnivanje trgovačkog društva, otvaranje obrta i upis promjena u Registru poslovnih subjekata za postojeća trgovačka društva.⁴

Za ispunjavanje uvjeta elektroničke procedure osnivanja trgovačkog društva, kako ju tumači Europska komisija zahtijeva se isključivo i potpuno omogućen online pristup, odnosno izostanak fizičkog kontakta i naknadne dokumentacije te pod jednakim uvjetima mora biti dostupna za državljane Europskog gospodarskog prostora. Ovakav način, naravno ne isključuje dosadašnji način osnivanja trgovačkog društva, uz fizičku predaju dokumentaciju i ovjeru kod javnog bilježnika.

Digitalizacija prava trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj svoj puni zamah je doživjela izglasavanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima 19. travnja 2019. godine. Tim je Zakonom, naime, omogućeno osnivanje najbrojnijeg i najčešćeg oblika

³ <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2019/02/04/eu-company-law-adapted-to-the-digital-era/> (17.6.2020.)

⁴ Konkretno usluge navedenog servisa su 1. Registracija tvrtke – elektroničko osnivanje društva s ograničenom odgovornošću i jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću s temeljnim kapitalom u novcu; 2. Usluga e-tvrtka; 3. Registracija obrta i 4. Upis u Registar poslovnih subjekata pri DZS. <https://www.hitro.hr/> (30.6.2020.)

trgovačkog društva – društva s ograničenom odgovornošću i jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću na daljinu bez punomoćnika.⁵

Člankom 397.a st. 1. Zakona o trgovačkim društvima definirano je da „Društvo s ograničenom odgovornošću može se osnovati na daljinu putem internetske stranice sustava sudskog registra uz korištenje autentifikacijskog sustava koji jamči značajnu, odnosno visoku sigurnost u pogledu identiteta i istovjetnosti osobe koja pristupa sustavu sudskog registra i uz korištenje obrazaca koji su u prilogu Zakona. Tako se može osnovati i jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću.“ Stavkom 2. istoga članka nadalje je određeno „Kada se od osnivača ili druge osobe traži da potvrdi prihvaćanje prijave, obrasca, izjave ili podataka, izraz »potvrdi« znači radnju kojom se putem sustava sudskog registra, u skladu s propisanom sigurnosnom razinom za tu vrstu potvrde, odobrava i/ili pristaje na poduzimanje određene radnje u postupku, preuzimanje nekog prava i obveze ili potvrđuje točnost podataka.“ Zakonom je dalje propisano kako je ministar nadležan za poslove pravosuđa ovlašten pravilnikom propisati temeljem kojeg autentifikacijskog sustava se pristupa sustavu sudskog registra, odnosno sigurnosnu razinu za pristup sustavu sudskog registra i poduzimanje radnji u postupku osnivanja na daljinu. (čl. 397.a st. 5. Zakona o trgovačkim društvima)

U postupku osnivanja na daljinu koristi se jedan od obrazaca društvenog ugovora odnosno izjave o osnivanju u elektroničkom obliku, koji su priloženi Zakonu te se prilažu isprave ili njezine preslike u elektroničkom obliku, kada je to propisano Zakonom. (čl. 397. b st. 1. i 2. Zakona o trgovačkim društvima.

Člankom 397. c Zakona o trgovačkim društvima nadalje je propisano kako se „društvo osniva na daljinu sklapanjem društvenog ugovora koji više osnivača sklapa prihvaćanjem popunjenog obrasca društvenog ugovora. Ako društvo osniva jedan osnivač, društvo se osniva na temelju izjave osnivača o osnivanju društva koju osnivač daje prihvaćanjem popunjenog obrasca izjave o osnivanju društva. Društveni ugovor je sklopljen kada sustav sudskog registra zabilježi da su svi osnivači potvrdili njegovo prihvaćanje, a kao dan sklapanja smatra se dan kada je zabilježena posljednja potvrda prihvaćanja. Smatra se da je osnivač koji je potvrdio popunjeni obrazac društvenog ugovora suglasan s njegovim sadržajem, da je osnivački akt sastavljen u skladu s njegovom pravom voljom te da razumije smisao i posljedice njegova prihvaćanja.“

„Osnivači društva mogu biti samo one osobe koje imaju valjanu vjerodajnicu na temelju koje se može pristupiti sustavu sudskog registra, ako potvrde da su podaci kojima su se prijavili u sustav točni i potpuni, odnosno da se nisu naknadno izmijenili. Tvrtku društva u obrascu društvenog ugovora unosi jedan od osnivača, a prihvaćaju ostali osnivači. Naznaka predmeta poslovanja društva ne može imati više od dvadeset riječi. Sjedište društva u obrascu društvenog ugovora određuje se prema šifri i nazivu naselja u Republici Hrvatskoj utvrđenih od za to nadležnog tijela, a u društvenom ugovoru prema nazivu mjesta u Republici Hrvatskoj. Poslovnu adresu u sjedištu društva određuje uprava društva posebnom odlukom. Odluku kojom se

⁵ Uz navedeno, zadnjom novelom Zakona o trgovačkim društvima ukida se trgovac pojedinac kao specifična fizička osoba zbog iznimno maloga broja takvih registriranih i aktivnih subjekata u Republici Hrvatskoj. Nadalje ukida se obveza utvrđivanja predmeta poslovanja u društvenom ugovoru, obveza deponiranja potpisa, uspostavlja se elektronička komunikacija sa sudskim registrom (javni bilježnici, odvjetnici na primjer).

određuje prva poslovna adresa u sjedištu društva potvrđuju svi osnivači i članovi uprave te se prilaže uz prijavu za upis osnivanja društva.“ (čl. 397. d Zakona o trgovačkim društvima)

Prijava za upis osnivanja društva na daljinu sadrži zahtjev za upis i sljedeće podatke:

1. primjerak društvenog ugovora, odnosno izjave o osnivanju društva sa svim prilogima,
2. popis članova osnivača koji sadržava ime i prezime, osobni identifikacijski broj, prebivalište, odnosno tvrtku i sjedište s naznakom registarskoga suda i broja pod kojim su upisani u sudskom registru, iznos temeljnog kapitala društva i redne brojeve i nominalne iznose preuzetih poslovnih udjela osnivača,
3. odluka o imenovanju i popis osoba ovlaštenih voditi poslove društva, njihova imena i prezimena, prebivalište, osobni identifikacijski broj, opseg njihovih ovlasti,
4. izjave članova uprave da su upoznati s obvezom izvještavanja suda i da ne postoje zakonom propisane okolnosti zbog kojih ne mogu biti imenovani za člana uprave,
5. odluku o odabiru poslovne adrese društva,
6. odluku o utvrđenju predmeta poslovanja. (čl. 397. e Zakona o trgovačkim društvima)

Navedeni podatci preuzimaju se iz sustava, odnosno nastaju u sustavu sudskog registra. Prijavu za upis osnivanja dužni su potvrditi svi članovi uprave društva i potvrđena je kada sustav sudskog registra zabilježi da su sve obvezne osobe potvrdile prijavu za upis osnivanja, a kao dan potvrde uzima se dan kada je zabilježena posljednja potvrda prihvaćanja.“ U skladu s navedenim, noveliran i Zakon o sudskom registru te je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskom registru (Nar. nov., br. 40/19.) također stupio na snagu 20. travnja 2019. godine.

Navedenim izmjenama i dopunama hrvatski zakonodavni okvir prava trgovačkih društava, prilagođen je europskom zakonodavnom okviru i suvremenim tržišnim kretanjima. Prednosti noveliranih zakonskih odredbi u Republici Hrvatskoj prvo je iskoristilo društvo s ograničenom odgovornošću Fides & Ratio registrirano „na daljinu“ u Trgovačkom sudu u Rijeci, u prosincu 2019. godine.

4. ZAKLJUČNO

Jedinstveno digitalno tržište utječe na rast gospodarstva i poboljšava kvalitetu života zahvaljujući e-trgovini i e-upravi. Digitalne platforme utječu na prekogranično poslovanje trgovačkih društava snižavajući troškove njihovog međunarodnog djelovanja i transakcija. Nadalje, izravno otvaraju mogućnosti širenja tržišta, povećanja broja potencijalnih korisnika i učinkovitog načina njihovog pristupa. S ciljem postizanja što višeg stupnja regulatorne konkurentnosti u kontekstu digitalizacije, države posežu za jedinstvenim i inovativnim rješenjima. U smislu ostvarivanja slobodne poslovnog nastana kao jedne od temeljnih europskih sloboda jednostavna i brza, elektronički dostupna administrativna procedura osnivanja gospodarskog subjekta predstavlja jedan od ključnih elemenata. Države pri samom vrhu konkurentnosti odlikuje suvremen, administrativno rasterećen i elektronički usavršen sustav pravnih formalnosti osnivanja trgovačkog društva, koji poduzetnicima umanjuje troškove te ih samim time čini dodatno atraktivne domaćim, ali i inozemnim poduzetnicima. Osim gospodarskih subjekata i javne službe prihvatile su nove tehnologije te modernizacijom

javne uprave pojednostavile interakciju s građanima i usavršile prekograničnu interoperabilnost. Hrvatski zakonodavac, kao aktivan dionik europskog pravnog sustava uvažava primjedbe i sugestije građana i poduzetnika te na tragu uspješnih zemalja s jakim i razvijenim gospodarstvom i razvijenom e-upravom svojim zakonodavnim rješenjima prati suvremena kretanja na globalnom tržištu.

LITERATURA

1. Ballell, T. R. de las H. (2019) „Legal challenges of artificial intelligence: modelling the disruptive features of emerging technologies and assessing their possible legal impact“, *Uniform Law Review*. Vol. 24, svezak 2, str. 396-429.
2. Bartocelli, A. (2018) „A new framework on digitalization in European Company law“, *Intereulaweast*, Vol. V (2).
3. Gongeta, S. (2014) Promjene regulatornog okvira njemačkog društva s ograničenom odgovornošću kao posljedica regulatorne konkurencije u području prava društava među državama članicama Europske unije. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 35 (2), str. 819-849.
4. Manyika i suradnici (2016) *Digital globalization: The new era of global flows*, McKinsey Global Institute, New York.
5. Omlor, S. (2018) „Digitalization and EU Company Law – Innovation and Tradition in Tandem“, *European Company Law (ECL) Journal*, Forthcoming, dostupno na: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3258980>.
6. Rodriguez de las Heras Ballell, T. (2019) „Legal challenges of artificial intelligence: modelling the disruptive features of emerging technologies and assessing their possible legal impact“ *Unif. Law Review*, str. 1-13.
7. Sachdeva, A. (2010) *Regulatory competition in European company law*, *EUR J Law Econ*, 30, str. 137., 138.
8. Štefanić i suradnici (2019) „More than technological evolution: organizational and business impact of Industry 4.0“, *Economics of Digital Transformation*, Faculty of Economics and Business Rijeka.
9. Tajti, T. (2019) „The Impact of Technology on Access to Law and the Concomitant Repercussions: Past, Present, and the Future (From the 1980s to Present Time)“, *Uniform Law Review*, Vol. 24, 2 str. 396-429.
10. Qin, i suradnici (2016) „A Categorical Framework of Manufacturing for Industry 4.0 and Beyond“, Elsevier, str. 173-178.
11. OECD (2014). „The digital economy, new business models and key features“, in *Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy*, OECD Publishing, Paris.
12. Direktiva (EU) 2019/1151 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o izmjeni Direktive (EU) 2017/1132 u pogledu upotrebe digitalnih alata i postupaka u pravu društava (Tekst značajan za EGP), PE/25/2019/REV/1, SL 186, 11.7.2019, str. 80-104., <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=a6089de2-4fc1-44fd-865d-560aca1d3de5>.
13. Direktiva (EU) 2017/1132 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o određenim aspektima prava društava (Tekst značajan za EGP) SL L 169, 30.6.2017., str. 46-127.

14. Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i odboru regija: Strategija jedinstvenog digitalnog tržišta za Europu, COM(2015) 192 final.
15. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne Novine 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19.
16. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, Narodne Novine 40/19.
17. Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, P.Z.E. br. 599, dostupno na: <https://www.sabor.hr/hr/konacni-prijedlog-zakona-o-izmjenama-i-dopunama-zakona-o-trgovackim-drustvima-drugo-citanje-pze-br> (30.6.2020.)
18. <https://www.hitro.hr/> (30.6.2020.)
19. <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2019/02/04/eu-company-law-adapted-to-the-digital-era/> (17.6.2020.)